

Stappenplan: wat moet eerst en wat kan later?

Een dierbare is overleden: wat nu?

Tekst **Dorine van Kesteren**
Beeld **iStockphoto**

Iemand in uw nabije omgeving komt te overlijden. Dan breekt er een verdrietige tijd aan. Tegelijk moet u als nabestaande veel regelen. Eerst de uitvaart, daarna de afwikkeling van de nalatenschap. Hoe pak je het aan? Een stappenplan.

1: REGEL DE UITVAART

Het begint met het regelen van de uitvaart. 'Soms heeft de overledene zijn wensen rond begraven, cremieren, kerk, muziek, toespraken en bloemen opgeschreven in een testament of brief. Of heeft hij deze verteld aan de nabestaanden', zegt Desiree van den Hoonard, kandidaat-notaris bij Verhees Notarissen in Katwijk.

Een begrafenis of crematie kost zo enkele duizenden euro's. Veel mensen hebben hiervoor een verzekering afgesloten. Is dat niet zo, dan moeten deze kosten in principe worden betaald uit de nalatenschap. Zit daar niet voldoende geld in? Dan moet de nabestaande die de opdracht voor de uitvaart heeft getekend, de nota van de begrafenisondernemer betalen.

2: ZOEK UIT OF ER EEN TESTAMENT IS

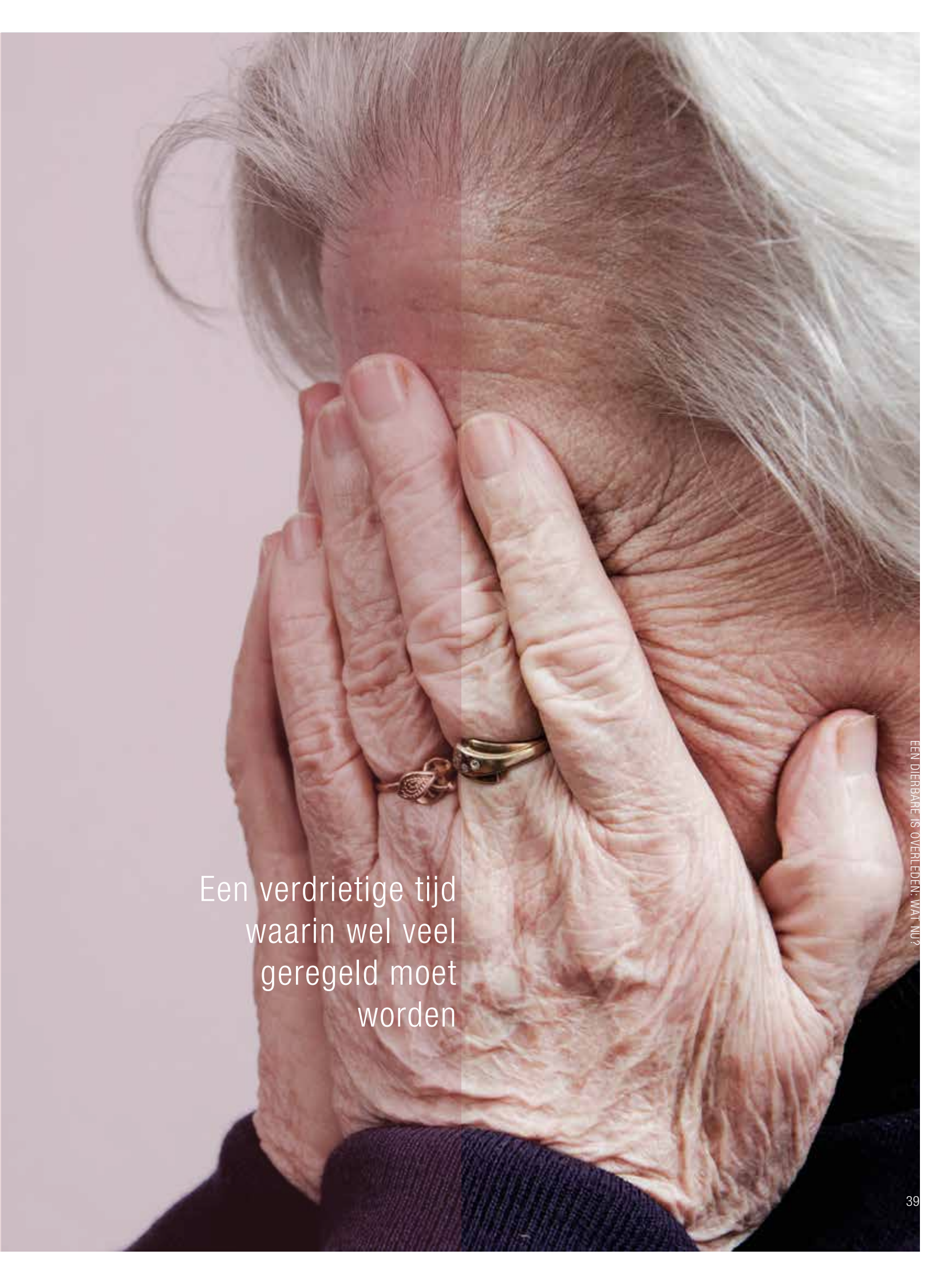
Heeft de overledene een testament opgesteld? Dan staat daarin wie de erfgenamen zijn en wat ze erven. Als er geen testament is, bepaalt de wet wie de erfgenamen zijn en

welk deel ze krijgen.

In eerste instantie zijn dit de echtgenoot en de kinderen. Laat de overledene geen echtgenoot of (klein)kinderen achter, dan erven ouders, broers en zusters. Zijn die er ook niet, dan komen verdere familieleden in beeld.

Heeft de overledene geen testament laten opstellen? En was hij getrouwd of geregistreerd partner en heeft hij één of meer kinderen? Dan staat er een basisregel in de wet: de wettelijke verdeling. Dit houdt in dat de langstlevende ouder enig eigenaar wordt van alle bezittingen en schulden. De kinderen krijgen een niet-opeisbare geldvordering, een soort tegoedbon. Zij moeten wachten op hun erfdeel totdat ook de tweede ouder is overleden.

Weet u niet of er een testament is, dan kan de notaris dit nagaan in het Centraal Testamentenregister (CTR). Dat is een landelijk register, waarin een notaris in Groningen kan zien of er ooit in Noord-Brabant een testament is opgesteld. U kunt ook zelf schriftelijk informeren bij het CTR. >>

Een verdrietige tijd
waarin wel veel
geregeld moet
worden

EEN DIERBARE IS OVERLEDEN: WAT NU?

Om als erfgenaam iets te kunnen doen, is vaak een verklaring van erfrecht nodig

3: INFORMEER OF EEN VERKLARING VAN ERFRECHT NODIG IS

Banken, hypotheek- en pensioenverstrekkers en verzekeraars vragen vaak om een zogeheten verklaring van erfrecht. Voor zo'n verklaring moet u naar de notaris. Die stelt een akte op waarin staat wie is overleden, wie de erfgenamen zijn en wie mogen beslissen over de afwikkeling van de nalatenschap.

Van den Hoonard: 'Het komt voor dat de bank de rekening van de overledene blokkeert. Er kan dan niets meer van worden afgeschreven. Sommige banken doen dit bij en/of rekeningen, andere alleen bij rekeningen op naam van de overledene en weer andere laten het afhangen van het saldo. De bankrekening wordt pas weer vrijgegeven als de bank een verklaring van erfrecht heeft gezien.'

Voor de verklaring van erfrecht controleert de notaris in het CTR of er een testament is (zie stap 2) en checkt in het bevolkingsregister de gegevens van de erfgenamen. 'Bij dit onderzoek duikt weleens een 'extra' kind op, soms zelfs tot verrassing van de langstlevende echtgenoot en de kinderen.'

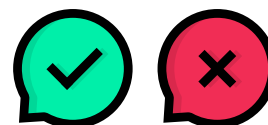
4: CHECK OF ER EEN EXECUTEUR IS

Uitvaart, administratie, belasting, allerlei formaliteiten: erfgenamen moet veel regelen. Het komt voor dat de overledene in het testament een persoon heeft benoemd

die hierbij de leiding heeft. Een executeur heeft van de overledene het vertrouwen gekregen om de nalatenschap namens de erfgenamen netjes af te wikkelen. Vaak is dit de echtgenoot of een kind maar soms ook een accountant of zakenpartner. Het is ook mogelijk dat de overledene een begrafenisexecuteur heeft aangewezen: die regelt alleen de begrafenis of crematie.

De aangewezen executeur is vrij om 'nee' te zeggen tegen deze taak. Als hij het wel wil doen, dan kan de notaris een verklaring van executele opstellen: een notariële akte waarmee de executeur kan aantonen dat hij executeur is en dus bevoegd is namens de erfgenamen op te treden, bijvoorbeeld bij banken en verzekeringsmaatschappijen.

De executeur brengt de bezittingen en schulden van de overledene in kaart en maakt een boedelbeschrijving (zie ook stap 6). Hij zegt abonnementen op en komt in actie als er bezittingen zijn die snel in waarde kunnen dalen, zoals aandelen. Zijn taak is ook om de laatste aangifte voor de inkomstenbelasting en de aangifte voor de erfbelasting te doen. De executeur is met zijn eigen geld aansprakelijk voor de erfbelasting. Van den Hoonard: 'Hij doet er dus verstandig aan om hiervoor geld te reserveren op de bankrekening van de overledene. Dit geldt overigens ook voor erfbelasting over verzwegen buitenlandse bezittingen, zoals bijvoorbeeld een bankrekening in Zwitserland.'

Do's en don'ts

Do's:

Zijn er meerdere erfgenamen? Overleg goed met elkaar. Wijs één of twee personen aan die het regelwerk op zich nemen. Laat u adviseren door een notaris. Ook als u de hele nalatenschap zelf wilt afwickelen, is het handig om eerst een afspraak te maken. Goed geïnformeerd neemt u de beste beslissingen.

Don'ts:

Ruzie maken. Het verlies is al ingrijpend genoeg zonder bijkomend gedoe. En ook als alles soepel loopt, duurt de afwikkeling van een nalatenschap zomaar een jaar. Bij conflicten kan het jaren duren. Zomaar bezittingen weggooien of op Marktplaats zetten als u nog niet weet of de nalatenschap positief is en of u eigenlijk wel erfgenaam wilt zijn.

De executeur betaalt verder de openstaande rekeningen van de overledene en stelt na afloop een afrekening op, waarop de erfgenamen de uitgaven en inkomsten kunnen controleren. Tussentijds houdt hij de erfgenamen op de hoogte van de voortgang.

5: KIES: AANVAARDEN, VERWERPEN OF BENEFICIAIR AANVAARDEN?

Erfgenamen kunnen kiezen of en hoe zij een erfenis aanvaarden. Bij 'zuivere aanvaarding' erft u alle bezittingen en schulden: de lusten én de lasten.

'Dit kan ingrijpende financiële gevolgen hebben. Want laat de overledene meer schulden dan bezittingen achter, dan moeten de erfgenamen die schulden uit hun eigen vermogen >>

betalen. Zuiver aanvaarden doe je door bij de notaris een verklaring van aanvaarding te tekenen. Maar door je handelingen kun je ook een erfenis 'per ongeluk' zuiver aanvaarden. Bijvoorbeeld door de pinpas van de overledene te gebruiken of spullen uit de nalatenschap te verkopen. Pas hier dus mee op. Want heb je een erfenis eenmaal zuiver aanvaard, dan kun je niet meer terug. Ook niet als er later hoge schulden blijken te zijn', zegt Van den Hoonaard.

De voorzichtige route is die van de beneficiaire aanvaarding. Dan aanvaardt de erfgenaam de erfenis onder voorbehoud, namelijk alleen als het saldo van de bezittingen en de schulden positief uitpakt. 'Vermoed je dat de nalatenschap vooral uit schulden bestaat of ken je het hele financiële plaatje niet, dan is het beter om het zekere voor het onzekere te nemen.

Beneficiair aanvaarden is wel iets meer werk voor de erfgenamen. Dit vindt plaats bij de rechtbank – kosten: 130 euro – en de nalatenschap moet volgens speciale regels worden afgewikkeld. Deze procedure heet 'vereffening' en is vergelijkbaar met een faillissement.'

De erfenis verwerpen, is de derde optie. Een erfgenaam doet dan volledig afstand van de erfenis. Hij heeft dan nergens recht op – ook niet op persoonlijke spulletjes. 'Verwerp je en heb je een kind, dan wordt dat in jouw plaats als erfgenaam aangemerkt. Het kind zal de erfenis dan eveneens moeten verwerpen. Is het kind in kwestie minderjarig, dan is hiervoor toestemming van de kantonrechter nodig.'

6: BRENG DE BEZITTINGEN EN SCHULDEN IN KAART

Het is aan de erfgenamen of

de executeur (zie stap 4) om de bezittingen en schulden zorgvuldig in kaart te brengen. Denk aan een koophuis, bankrekeningen en beleggingen. Check de bankafschriften voor abonnementsgelden en verzekeringspremies die worden afgeschreven. Informeer bij de bank of de overledene (hypothecaire) leningen had en bij het Bureau Krediet Registratie of er schulden zijn.

'Het startpunt is vaak de persoonlijke administratie. Is die een zootje, dat kan dit een behoorlijk tijdrovende klus zijn', zegt Van den Hoonaard. Een executeur mag spullen verkopen uit de nalatenschap om eventuele schulden te voldoen. Als er geen executeur is, dan is dit de taak van de erfgenamen samen. Zijn alle belastingen betaald? Zijn alle schulden voldaan? Dan is het tijd om de spullen en het geld op de bankrekening te verdeelen onder de erfgenamen. <<

Wanneer verschijnt de notaris op het toneel?

Veel mensen denken dat de notaris een testament officieel opent of dat hij bij de erfgenamen op bezoek gaat om het testament voor te lezen. Maar dat is alleen zo in films. Vóór het overlijden stelt de notaris het testament op, maar na het overlijden komt hij niet in automatisch in actie. Toch is het verstandig om hoe dan ook even contact op te nemen. Want wat de notaris voor u kan doen:

- Controleren of er een testament en executeur is;
- Adviseren of en hoe u de erfenis moet aanvaarden;
- De procedure bij beneficiair aanvaarden of verwerpen begeleiden;
- De verklaring van erfrecht opstellen;

- De executeur helpen bij het opstellen van de boedelbeschrijving en de eindafrekening;
- Als de eerste ouder overlijdt: een notariële akte opmaken waarin de kindsdelen worden vastgelegd. Dit is van belang bij een eventuele echtscheiding van de kinderen, omdat zij dan weten welk bedrag ze niet hoeven te delen met hun ex. Ook als er lange tijd zit tussen het overlijden van de eerste en de tweede ouder, kan dit handig zijn. Want dan is duidelijk welke bedragen – de kindsdelen – moeten worden afgetrokken van het vermogen van de langstlevende voordat dit wordt verdeeld;
- De verklaring van erfrecht laten inschrijven bij het Kadaster, zodat

- de gezamenlijke koopwoning op naam van de langstlevende echtgenoot komt te staan;
- De aangifte erfbelasting doen. Zeker als er in het testament regelingen staan om erfbelasting te besparen, is het verstandig de gevolgen hiervan te bespreken met de notaris voordat de aangifte naar de Belastingdienst gaat.

De kosten hangen af van het aantal uren dat de notaris voor u werkt. Hoe ingewikkelder de nalatenschap en de familiesituatie, hoe meer uren.